

DELO

TRST - 4 maja 1991 - Leto XLIII. - Štev. 5 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN ŠKERK - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica Capitolina 3 - Telefon (040) 764872 - 744047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. 0481/84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Stavek ZTT, tisk Edigraf, Ul. dei Montecchi 6

PO PRAZNIKIH

1. maj, 25. april in italijanska ustava

Tržačani smo v četrtek zman iskali v časopisih na vidnem mestu napoved o proslavi 25. aprila v Rižarni. Primorskega dnevnika ni bilo, ostali časopisi so komaj našli prostor za vse komentarje o umoru odbornika Cecchinija (res slučaj?). Il Piccolo je prišel tako daleč, da je v okvirčku navedel manifestacijo v Rižarni sredi napovedi drugih obrobni (brez zamere) manifestacij in je kot organizatorja navedel VZPI. Ne da bi želela podcenjevati vlogo VZPI, toda kot se morda kljub dezinformiranju kdo še spominja, manifestacijo v Rižarni vsako leto organizira Odbor za zaščito vrednot odpornitva, v kateri so vse krajevne uprave, številne organizacije, med katerimi tudi VZPI, in jo vodi predsednik pokrajinske uprave. Gre torej za nadvse uradno manifestacijo. Napovedan je bil predsednik senata. Vladna kriza je rešena, a je bil vseeno zadržan.

Preveč neugodnih slučajnosti se je nabralo okrog te proslave.

Dodati moramo namreč, da je bila posebej skrbno organizirana v odgovor na nedavne nezaslišane trditve fašistov, da Rižarna ni bila uničevalno taborišče.

Naj še dodamo, da gre za čas, ko je Odpornišтво tarča nevednih napadov z raznih strani.

Zato je imel poseben pomen intervju, ki ga je v četrtek objavil časopis l'Unità, s tajnikom DSL Occhetto. Occhetto je brez ovinov povedal, da gre za načrtno kampanjo, ki naj razvrednoti pomen Odpornitva in s tem pomen ustave, na kateri sloni italijanska država. Ustave, ki je uresničila nekaj, kar ni uspelo prejšnjim republikanskim in demokratičnim gibanjem: tesno je povezala vprašanje politične demokracije z vprašanjem socialne demokracije. Italijanska ustava je namreč nastala iz prizadevanj enotnega gibanja italijanskih komunistov, socialistov in katolikov, ki je vsaj na papirju začrtalo izredno napredno državno ureditev. Ureditev, ki je danes očitno marsikomu v napoto. Vprašanje ustavnih reform je že leta sredi žolčne razprave, vendar se ga razne stranke nočejo nikakor lotiti organsko, temveč predlagajo vsaka svojo delno spremembo, da bi lahko povzročila postopen premik v smer, ki ne sme biti jasna.

Occhetto obravnava v omenjenem intervjuju tudi nadvse aktualno vprašanje v naši stranki: sklicevanje na odpornitvo in na njegovo enotnost različnih idealnih osnov je namreč glavno vodilo DSL. Stalinizem je na tem področju zakrivil svoj največji zločin, nadaljuje Occhetto. Zaustavil je veliki reformatorski potencial, ki je izšel iz protifašistične enotnosti. Stalin je na Vzhodu in tudi na Zahodu preganjal najboljše člane protifašističnega gibanja. Samega Gramscija je imel za nevarnega heretika. Tragedija evropske levice izhaja iz uničenja antifašistične enotnosti. (To še kako dobro lahko razumemo ravno Slovenci v naših krajih). To hudo napako želi odpraviti DSL in to je edini pravi način, da se resnično zgledujemo po odpornitvu in mu pokažemo zasluženo čast.

TČ

V RAZMISLEK

Tragična smrt občinskega odbornika Eralda Cecchinija opomin na nerešena socialna vprašanja v Trstu

Eralda Cecchinija sem spoznala pred leti, ko sva bila kolega, predsednika rajonskih svetov.

Cecchini je bil po značaju tak, da si ga vzljubil ali pa zasovražil, ni bila oseba, ki bi pustila sogovornika indiferentnega. Stalno si imel občutek, da se mu nekam mudi naprej, da nima časa, da bi prisluhnil drugemu. Cilje, ki si jih je postavljal je skušal zaslediti do konca, tudi za ceno impopularnosti.

Svojo politično vlogo upravitelja je doživljal kot nekaj čisto osebnega. Očitki, ki danes padajo, da je bil vse preveč prepuščen samemu sebi pri izvedbi važnih sklepov, kot je bilo zaprtje mestnega središča so verjetno tudi utemeljeni, ne smemo pa pozabiti, da je sam Cecchini pristal, zavestno ali nezavestno na to, da se je vsa afera sprevergla v nekakšno osebno zadevo.

In prav ta njegova človeška plat, ki ga je stalno silila v to, da se je v prvi osebi izpostavil, je po mojem mnenju sprožila tisto klimo, ki je oborožila roko njegovega ubijalca.

Osebo sem prepričana, da je ta uboj tudi skrajna posledica neke vrste degeneracije političnega življenja, ki ne zajema samo Trst, temveč je vsedržavnega značaja. Preenostavno bi bilo označiti del Savia kot neprisebnega kriminalca. Sam je hkrati krivec in žrtev izpirjenih odnosov v družbi.

Danes se iščejo razlogi in morebitne druge krivice za ta nesmiselni, krut uboj.

Pri tem iskanju pa smo bili priče izjavam s katerimi se absolutno ne morem strinjati in ki po mojem mnenju odpirajo vprašanja na katere bomo morali prej ali slej odgovorjati.

Neverjetna, preenostavna in nevarna se mi je zdela izjava trža-

kega župana, da je Trst mesto psihično labilnih ljudi. Trst ima prav gotovo vrsto "problemov". Veliko število ostarelih, njihova osamljenost, njihova borba za preživetje (saj danes pokojnine dopuščajo le preživetje), veliko število brezposelnih, in delavcev, ki so v dopolnilni blagajni (vse premalo se zavedamo psihološke obremenitve, ki jo doživlja mlad človek; ko se čez noč znajde izven produkcije); veliko število mladih, do katerih nismo sposobni vzpostaviti takega donosa, ki bi, ob spoštovanju njihove identitete, omogočil njihov doprinos v našo družbo.

To so problemi našega časa, ki brez dvoma determinirajo da se nekateri, mladi in stari znajdejo na robu dogajanja, na robu naše družbe. To so problemi našega časa, to so procesi, ki so dobro znani, socioloških, psiholoških analiz je bilo še pa še, nakazane so bile tudi možne rešitve, tako

da si danes nihče, toliko manj župan ne more več privoščiti ponostavljati te probleme zgolj z izjavo, da je Trst mesto neprisebnežev. Trst ima v sebi vse pogoje, da se teh problemov lotimo, da nehamo enkrat za vselej "ugotavljati" ne da bi pri tem kaj konkretnega naredili.

Osebo upam, da bodo šla razmišljanja tržaških upraviteljev v to smer, da se bomo otresli, enkrat za vselej, tiste izpirjene politike, ki vnaša v upravljanju mesta iskanje strankarskih interesov, ki se ne obrača na občane, ki se ne spoprijema z realnimi problemi, ki ne daje možnost temu mestu, da izkaže vse tiste pozitivne potencialnosti, ki jih ima in ki so na žalost vse prepogosto frustrirane.

Mislím, da bi le tak odgovor mesta smisel do življenja in smrti Eralda Cecchinija.

ANAMARIJA KALC

SSG/1

Dolga noč našega časa

Pred dnevi smo si v SSG ogledali dramo Dolgega dneva potovanje v noč. Dramo je leta 1941 napisal ameriški dramatik Eugene O'Neill. Pred nami se izteka dan štirih glavnih oseb, članov povprečne boržijske družine: oče, mati in dva sinova James in Edmund.

Priletni oče je po poklicu gledališki igralec. Zaradi svoje pretirane navezanosti na denar že dolga leta prodaja svoj talent vlogam s hitrim in gotovim zaslužkom. Tako se v starosti najde poln hrepenenj in objokovanj, ki jih vtiplja v viskiju. V pijanosti vidi samega sebe med vrhunskim izvajanjem Scheakspirejevih likov. V mislih riše svoje idealno življenje, v katerem živi srečno. Življenje pa je kot kocka. Vržeš jo. Na katerokoli stran pade vedno lahko deloma vidiš del druge strani, del tistega življenja, ki bi lahko bilo, če bi bile izbiere drugačne. Občutek, da je bolje na tej ali na oni strani je relativen. Morda, če bi oče izbral svoje idealno življenje, bi v svoji starosti objokoval denar in to bi postal razlog njegovega pijančevanja.

Njegovo skopuštvo izvira iz neznosne revščine, v kateri je z materjo in štirimi brati preživel otroštvo. Otroška travma je vplivala na vse njegove izbire. Tudi na njegov odnos do žene.

Njegova žena je zasvojena morfinitka, osamljena spremljevalka moža iz gledališča v gledališče, ki je preživela svoje življenje v umazanih hotelih, drugovrstnih vlakih in med nerodnimi sobaricami zaradi moževega strahu pred uboštvo. Osamljena, šibka, brez prijateljev in brez moči.

Izgubila je moč in vero v samo sebe iz dneva v dan zaradi ljubezni, zaradi izkušnje, zaradi spoznanja. Vse, kar je ostalo živega v njej, je občutek praznote po razkroju vsega. Na teh razvalinah ni zrasla ne bilka ne roža, še kamen se ni premaknil, ni bilo vode, ki bi vse to odnesla. Čas ni zgladil teh globokih brazd, ni potesil ran ne bolečin. Rana mladost je zavetje, v katerem pozabi neznosne muke. Te izginejo, ko zaradi morfija preteklost postane sedanost, ko Mary v meglenem večeru zdrsi v blaznost blodenja. Mary ni le obupana žena pač pa tudi razočarana mati. Komaj rojeni sin ji še kot dojenček umre. Oba živeča otroka pa sta na robu propada.

Starejši James je kriv smrti dojenčka. S to krivdo je zrasel. S to krivdo živi v očeh matere in očeta in se ne more oprati. To je človek brez sanj in iluzij, brez spomina, preteklosti in sedanosti. Ujet je v svojo krivdo iz katere beži v samouničenje. Uživa v tem, da vidi svoje propadanje v alkoholu, brezdelju in potepanju po nočnih lokalih. Uživa v tem, da uničuje druge, lastnega brata Edmunda, ki tudi ne sme uspeti, ne sme zaživeti niti Edmund.

Edmund mornar. Na ladji je preplul ves svet kot svoboden ptič, ki mu nekega dne peruti useče bolezen — sušica.

Edmund pijanec; zaradi tradicije, brata, zaradi osamljenosti, zaradi njegove preobčutljive pesniške duše.

Edmund je pesnik. S svojo poezijo le za hip ujame lepoto narave in harmonijo v njej. In vendar niti pesem ne more povedati vsega. Ker niti umetnost, edino pozitivno zavetje, ne more rešiti človeka

Dva sta bistvena problema drame: osamljenost človeka in njegova odtujenost od vsega, kar ga obdaja in od svoje lastne biti. Človek se rodi in umre sam. Živi med drugimi, ki so mu celo življenje tuji. Celotna mati, celo oče, mož, otroci. Vsi so le tuji. Posameznik se iz tega rešuje v spominih, v iluziji, v samouničenju. Vsak si skuša ublažiti trpljenje, zasidrano v dnu duše, z morfijem, alkoholom in s poezijo.

Kljub temu so to pozitivni junaki, ker kdor trpi, lahko vsaj malo vidi, čuti, razume, da je sam in odtujen, tudi če propade, tudi če tega nikoli ne premeta.

Človeka muči tudi preteklost. Vse travme iz otroštva se zarijejo v dušo in ostanejo v njej vraščene do poslednjega dne.

Osamljenost, odtujenost, alijenacija so občutja človeštva vseh časov. Te vsebine pa so stopile v središče literature z nastankom industrijske družbe in z razvojem tehnologije. Rasle so, se poglobljale in širile in zrasle v propad velikih ideologij in ciljev človeštva.

Tako kot se je naše telo prilagodilo ekološkim katastrofam, kemijskim odpadkom in radioaktivnosti se je naša duša prilagodila samoti, opustošeni naravi in krhkosti človekovih vizij. Mi znamo živeti osamljeni, zapuščeni, pozabljeni in odtujeni. Mi propadamo, jemljemo morfij, pijemo, kadimo, prerastemo vse to in postanemo vegetarijanci, menažerji, verniki in poeti. Vse to se zgodi v enem samem življenju. Mi živimo hitro. Hitro ljubimo, jočemo, pozabimo in delamo. To je naše preklestvo. Ta je naša mora. Mi smo največji nihilisti vseh časov; brez trpljenja, idej, čustev, brez ver, za katere bi bilo vredno umreti. V življenju nas lahko ustavi le smrt.

V glavnih vlogah so igrali Anton Petje — oče, Bogdana Bratuž — mati, sinova James — Vladimir Jurc, Edmund — Alojz Svete, sobarica — Lučka Počkaj. Igralci niso interpretirali svojih obupanih vlog pretirano tragično, kot je v zadnjih časih zelo moderno. Ni bilo rdečih obrazov ne tragičnega kričanja na odru. Pijanost Edmunda je Alojz Svete prikazal zelo živo v svojih padcih in vstajenjih, s svojim lutkarskim premikanjem. Njegova interpretacija je bila tragična zaradi pomena, ki ga je imelo njegovo pijančevanje in smešna zaradi obnašanje pijanca, ki vzeto izven vsebine je bilo včasih zares zabavno.

Zanimivo sceno je izdelal Marjan Kravos. Na sredini odra sta postavljena dva stola, ki se vrtila v krogu in se nikoli ne srečata. Predstavlja vrtnec življenja, spominov, hrepenenj in iluzij.

Tudi efekt luči je dajal odrski sliki prijetno melanholijo večera. Glasba je bila umirjeno otožna. Za to je poskrbel Davor Rocco. Kostume je izdelala Bianka Adžič — Ursolov.

Drama je vsebinsko statična; v njej ni dosti dejanja. Notranjost junakov je na začetku in na koncu enako propadla. Obujanje spominov, preverjanje resnic, obtoževanja in pomilovanja tvorijo vsebino drame. Kljub temu ni bila drama ne moreča ne dolgočasna.

Režiserju Jovanoviču in vsem ostalim gre vse moje občudovanje za dramo, ki je bila nedvomno ena najbolje izdelanih in popolnih v letošnji gledališki sezoni.

VILMA PURIČ

SSG/2

Triptih Sergija Verča dognan, zabaven vpogled v sodobno italijansko komedijo

Zadnja letošnja uprizoritev je delo Triptih, ki ga je režiral Sergej Verč. Triptih obsega tri prizore: Vojna in Kosilo v naravi italijanskega dramatika Achilleja Campanileja in Še tat ne more pošteno krasti znanega Daria Foja.

Junaka zgodbe Kosilo v naravi sta plašni in krepki mladenič. Krepki mladenič sedi na klopi v parku in bere časopis. Ptiki žvrgolijo in vreme je lepo. Plašni mladenič sedi ob njem in si pripravljata kruhek s salamo. Vzvišeno opravlja ta posel, ki ga avtor natančno opisuje. Plašnega mladeniča je igral Adrijan Rustja. Cela zgradba prizora sloni na gibih in mimiki njegovega obraza, ki je izražal plaho, blagohotno zadovoljstvo. Pripravljanje kruhka je povzročalo pri gledalcih radovednost, ki je rasla in rasla dokler ni krepki mladenič krepko pojedel kruhek, ki mu ga je plahi ponudil iz vljudnosti. Tekst je prebiral Tone Gogala.

Igralci prizora Še tat ne more pošteno krasti prihitijo kar iz publike na oder. Ta se obrne in na njem se pojavi prijetna dnevna soba meščanske buržuazne družine, ki ima poleg stanovanja v mestu tudi hišico na deželi, v kateri preživlja večer žena, ki misli, da je mož pri svoji mami. Mož ima druge načrte, ljubico pripelje v prazno stanovanje ravno, ko je v njem tat, ki ima sitno

IZ DOBERDOBA

Svečana proslava osvoboditve

Kot je že ustaljena in dolgoletna navada, se je tudi letos v Doberdobo dokaj svečano odvijala proslava 25. aprila. Pomembnost vrednot Narodno osvobodilne borbe, ki so še danes žive a delno ogrožene od novih političnih dogodkov, je podčrtala celotna vaška in občinska skupnost, ki se je zbrala ob spomenikih v doberdobskih zaselkih. Prav ti spominjajo na vlogo slovenskih kraških ljudi v obdobju NOB.

Organizator proslave, Občinska uprava, skupaj z borčevskimi in vaškimi kulturnimi komponentami, se je tudi letos izkazala, saj je povabila, kot glavne govornike člana predsedstva Slovenije, pesnika Cirila Zlobca. Po uvodnih mislih župana Marija Laurenčiča in pozdrava predstavnika borčevskih organizacij Karla Černica, je spregovoril predstavnik predsedstva Slovenije, ki je

ženo, ki mu iz publike venomer telefonira v službo, ki mu telefonira ravno tedaj, ko se tat skriva v uro. Odgovori ji gospodar, ki njenih besed prav nič ne razume. Njej pa postane jasno, da je gospodar v stanovanju z ljubico, zato telefonira njegovi ženi v hišico na podeželju. V tem odbija ura in tat skoči iz nje. Gospodar in njegova ljubica se odločita, da bosta tata ubila, ko pridrvi gospodarjeva ljubosumna žena. Zato da ne bi bilo preveč mrtvih na odru postane gospodarjeva ljubica tatova žena. Vse bi bilo prav, če ne bi prišla še tatova prava žena ki šepasto gleda možovo novo ženo. Vse se še bolj zaplete, ko pride ljubimec gospodarjeve žene, ki je tudi zakonski mož gospodarjeve ljubice. Vse se konča tako, da tat nekaj pokrade in zbeži. V tem pride še drugi tat in vse se zopet začne... Zato "ker narava hoče svoje, divja strast bi rada do sprostitve."

Zelo zanimivi so se mi zdeli ženski liki. Gospodarjeva ljubica (Miranda Caharija) je ženska, ki si od moških želi dragocenih stvari. Ne pozna ne ljubezni ne zvestobe, le denar. Tega dobi tako, da kaže svoje obline. Gospodarju jih je le kazala in si sproti izmišljevala izgovore, da bi razblinila gospodarjeve namene. Med pogovori se v vsej svoji elegantni lepoti usede na zeleni di-

van in iz njega neokusno pade. Hitro vstane in si užaljena popravlja svoje super sexi krilo in super blond lase.

Gospodarjevo ženo lasten mož označi kot starokopitno in plaho. Ta pa prihrumi na oder v ozkih hlačah in z visokimi petami. Zmerja moža, ponižuje ljubico in osvaja tata. Odločno gospe je upodobila Stanislava Borisega. Najbolj iskrena je tatova žena (Maja Blagovič), ki pozna moške šibkosti zato moža varuje, zasleduje in nadzira. Sprehaja se med publiko in se pritožuje nad njim čes, kako jo zanemarja.

Moške vloge so odigrali gospodar — Alojz Milič, tat — Livij Bogatec, mož gospodarjeve ljubice — Adrijan Rustja in drugi tat Stojan Colja. Kostume je izdelala Giuliana Gerdol, za glasbo je poskrbel Aleksander Vodopivec, sceno si je zamislil Demetrij Cej.

Lepo je, da se z umetnostjo človek tudi razvedri. Italijanski svet je svet komedije. V Italiji se rodi la commedia dell'arte, Goldoni, Campanile, Fo in še toliko drugih, ki nas preko vicev učijo, da plahi človek ostane vedno lačen, da je boržijski svet lepa fasada na frišno pobarvane gnile palače. Prav tista črviva resnica postane snov za komedijo, ki zabava tudi boržujce. Tak je najboljši način življenja: videti svoje napake, se jim smejati in jih ne jemati preveč resno.

Kaj pa prizor vojna. To pa res ni vic.

V temni noči brnijo letala nad mestom in ga bombardirajo. Hrup zbudi spečega človeka, ki vstane in skozi okno zakriči, da se ponoči spi. Presenečeni piloti odpeljejo letala daleč proč. Vojne je konec. Glas človeka je glas razuma, treznega odnosa do življenja: ponoči človek spi, ne bombardira. Na svetu naj ljudje živimo, rojevamo, naj ne morimo. To nima nobenega smisla. Kdaj bo vojne konec?

Človek, ki spi je bil Stojan Colja, glas Tone Gogala.

Gledališka predstava Triptih je pomladansko vedra, prijetna in zabavna. Rada bi še pisala, a toplo sonce in dišeče trave me vabijo. Nasvidenje v jeseni!

VILMA PURIČ

Evropi. "Vendar", je dodal Zlobec, "vsaka generacija sodi zgodovino po sadovih, ki jih pobira. Mlade generacije morajo zato nadaljevati z novimi pristopi k borbi za demokracijo, kot sodelovanje med narodi in predvsem v luči sožitja med sosedi, ki ne sme temeljiti na ekonomski odvisnosti. Vsak narod ima namreč pravico, da živi in dela v miru in v svobodi. Tudi v današnji jugoslovanski realnosti je treba priti do mirne rešitve problemov in je treba premostiti razdiralnost medsebojnega nezaupanja". Zlobec se je poslovil od občinstva tudi s kratkim govorom v italijanskem jeziku, kjer je na kratko orisal misli, ki jih je posredoval v slovenskem jeziku. Omeniti je potrebno tudi, da je bil pri proslavi prisoten tudi generalni konzul SFRJ v Trstu Jože Šušmelj.

MARKO JARC

SKUPNA POBUDA SVETOVALCEV DSL IN SSK

Narodne pravice v rajonskih svetih

Naša stališča za decentralizirane uprave

Svetovalci skupin SSK in DSL se v rajonskem svetu za vzhodni Kras že dolgo let prizadevajo, da bi prišlo do pozitivnih rešitev neštetih problemov tega območja. Prizadevajo se tudi, da bi občinska uprava priznala specifičnost, ki jo opredeljuje v prvi vrsti prisotnost slovenske manjšine.

Danes, ko mora občina izglasovati statut in pravilnike, ki bodo osnova za nadaljnje upravljanje te krajevne ustanove smatrajo, da je nujno potrebno, da se o tako važnih izbirah izrečejo tudi vsi dejavniki krajevne skupnosti. V ta namen so priredili skupen sestanek v Prosvetnem domu na Opčinah, na katerega so povabili vse organizacije in društva, ki delujejo na tem območju.

Na sestanku naj bi se izglasoval dokument, ki naj bi vseboval predloge za sestavo občinskega statuta.

Svetovalci predlagajo v razpravo naslednje točke: "Prisotnost Slovencev in njihove kulture, večletno sožitje in sodelovanje obeh tu živčih narodnosti, nalaga občini dolžnost, da pri izdelavi statuta, spoštuje enakopravnost obeh kultur in jezikov.

Pri tem se občina ne sme še naprej sklicevati na predvideni zakon za globalno zaščito slovenske narodnostne skupnosti

1. Statut tržaške občine in pravilniki o delovanju raznih upravnih sektorjev morajo izrecno predvideti rabo slovenskega jezika, v ustni in pisni obliki, v poslovanju občinskih organov in uradov.

2. Statut mora dokončno rešiti problem toponomastike. Zahtevam slovenskih predstavnikov po poimenovanju trgov, ulic in krajev s slovenskimi ledinskimi imeni ali po slovenskih zaslužnih osebnosti, na Krasu in v mestu, mora biti končno zadoščeno. Občina mora izpolniti obvezo, da zamenja oziroma postavi dvojezične napise ob vhodu vasi tržaške okolice.

3. V duhu zakona 142 mora statut jasno določiti oblike posvetovanja s krajevnimi organizacijami in ustanovami, kadar gre za važna vprašanja krajevnega značaja.

4. Upostevajoč specifične vzhodnokraškega območja mora statut in pravilnik rajonskih svetov zagotoviti posebno pooblastila Vzhodnokraškemu rajonskemu svetu na vseh tistih področjih, ki neposredno zadevajo specifično tega območja (urbanistika, socialne usluge...). V občinskem proračunu mora biti zagotovljen poseben sklad za potrebe vzhodnokraškega območja.

5. Statut mora končno rešiti vprašanje pristojnosti jusarskih odborov." Te točke, ki bodo seveda dopolnjene s predlogi predstavnikov društev in organizacij bodo posredovali županu in komisiji za statut.

Pobuda, svetovalcev slovenske skupnosti in DSL rajonskega sveta za vzhodni Kras dokazuje, da je možen skupen nastop, slovenskih izvoljenih predstavnikov, ko gre za zahteve po priznanju pravic naše manjšine.

ŠOLA IN SOŽITJE

Kulturno društvo Ivan Trinko založilo znanstveni zbornik o manjšinski šoli in pedagogiki

19. aprila je kulturno društvo Ivan Trinko priredilo predavanje dr. Pavla Štranja o slovenski šoli v Italiji in italijanski v Jugoslaviji, ob tej priložnosti pa tudi predstavilo zbornik SCUOLA E CONVIVENZA — ŠOLA IN SOŽITJE. V knjigi so zbrani referati z istoimenskega posveta, ki ga je društvo imelo v Čedadu 19. novembra 1988 z namenom, da prouči, koliko šola na jezikovno mešanih področjih prispeva k medsebojnemu poznavanju in spoštovanju.

Prostorsko zajema zbornik celotno področje vzhodnih Alp, začenši s šolstvom v Gornjem Poadižju. Franz Lantaler, aktiven srednješolski profesor, se te tematike loteva dokaj kritično, kot sam pravi, ne povsem v soglasju s stališči manjšinskih politikov; prikazu ustroja, programov, šolske populacije sledijo razmišljanja o odnosu ljudi, pa tudi medijev in politikov, do takega ustroja, spoprijemanje s težavami, ki jih povzročata tako učencem kot učiteljem, ter nakazovanje večje odprtosti predvsem pri mladih, kar je pravzaprav edina resnična perspektiva za bodočnost.

Južnotirolsko situacijo dopolnjuje še prispevek ladinskega strokovnjaka Fabia Ciocchettija, ki izhaja iz sociolingvistične analize te skupnosti, oriše ustroj takoimenovane "paritetne" šole v bocenski pokrajini, ki ustvarja nekakšno psihološko ravnovesje in preprečuje identifikacijo z eno od prevladujočih kultur,

ter težave pri še tako skromnem uvajanju latinščine v šole na Tridentinskem.

Prispevek o šolstvu na Koroškem, ki ga je dal dr. Teodor Domej, je zgoščen pregled asimilacijske šolske politike s posebnim poudarkom na ločitvenem modelu, ki so ga v koroško šolstvo uvedli s šolskim letom 1988/89. Čeprav koroškim dogodkom približe sledimo, bomo v referatu našli strokovne utemeljitve vsega tistega, kar nam v sprotne, časopisnem poročanju največkrat uide.

Dr. Albina Nečak Luk obravnava v svojem prispevku zlasti smotre vzgoje za sožitje v Prekmurju in prikazuje tamkajšnji šolski model, ki je nastal prav v funkciji dvojezične, v dve kulturi odprte vzgoje na jezikovno izrazito mešanem območju, podčrtuje pa tudi pomen drugih socializacijskih dejavnikov pri utrjevanju sožitja v večnarodnosti družbi.

Sledita dva prispevka o italijanski šoli v Jugoslaviji. Dr. Nelida Milani Kruljac zajema problematiko v celoti in se podrobneje zaustavlja pri jezikovnem, primanjkljaju, do katerega prihaja, ter pri okostenosti večinske šole, ki se narodnostno in jezikovno vse preveč zapira. Srota Orbančić pa se loteva problema prisotnosti otrok iz vrst večine v manjšinskih šolah in različnih stališč, ki jih ta prisotnost sproža.

Podobne probleme pri slovenski manjšini v Italiji obravnava prispe-

vek dr. Pavla Štranja. Poleg tradicionalne vloge etnične šole je namreč naša šola postavljena pred nove zahteve in izzive, ki jih prinaša zlasti prisotnost otrok iz mešanih zakonov, to pa je tudi spodbuda za kvalitativno rast naše šole.

Zbornik sklepa prispevek dr. Silvanne Schiavi Fachin, ki se loteva vprašanj govornice, jezika in etnično-kulturne identitete v današnjem svetu, ko se sicer širi jezikovni repertorij, saj je večjezičnosti vedno več, obenem pa posamezni jezikovni kodi izgubljajo na globini in izraznosti, kar vodi v bistvu v poljezičnost, pri čemer so seveda manjši jeziki najbolj prizadeti.

V skromnem obsegu (nekaj več kot sto strani) je torej zbranih po eni strani veliko informacij o šolstvu na manjšinskih območjih, po drugi strani pa veliko vzpodbud za razmišljanje o vlogi, ki naj bi jo šolstvo na takih območjih imelo.

Ob koncu pa še pripomba: res je sicer, da je društvo knjigo javno predstavilo šele sedaj, vendar je knjiga izšla že pred časom "dolžnosti" izvodi raznim institucijam so bili razposlani še sveži, pa tudi v prodajo je bila dana. Kljub temu so jo naši mediji zaznali šele sedaj. Ta pripomba ni kritika; je le ugotovitev, da je očitno tudi knjiga, ki se nas še tako približe dotika, le tržno blago, ki potrebuje promocijsko akcijo, da pride do bralca.

ŽG

JUBILEJ, KI GA JE VREDNO PRAZNOVATI

Stoletnico slovenske šole na Katinari bodo domačini primerno obeležili

Na Katinari pri Trstu je bila leta 1791 ustanovljena javna šola, za Škedenjsko je to druga najstarejša osnovna šola v tržaški okolici. To so bili prvi sadovi razsvetljene politike habsburškega dvora, ki je s splošno naredbo cesarice Marije Terezije o obveznem šolanju iz leta 1774 želel, da bi otroci odrasli, kot so takrat rekli, v delavne in krepostne (kar je pomenilo seveda predvsem poslušne in pokorne) podložnike. V podeželskih šolah enorazrednicah z enim učiteljem in skrajšanim programom naj bi se tako učili predvsem katekizma, računstva, nemškega branja in pisanja, poljedelstva. In to predvsem pozimi, ko otroci niso delali na polju ali gnali na pašo in so "živeli v brezdelju". Šole so le s težavo nastajale in še težje redno delovale. Na teh šolah so najprej poučevali domači cerkovniki, kasneje kaplani in končno poklicni učitelji. Za starše so bili stroški za šolanje otrok večinoma prehudo breme, pa tudi sicer se je večini zdelo vse to kar nepotrebno. Tudi na Katinari je bilo tako.

V prvih letih so domači jezik uporabljali le ustno kot uvod v nemščino, postopoma pa se je uveljavilo načelo o pouku v materinem jeziku, ki so ga uzakonili leta 1869. V tistem času so šole začele tudi bolj redno in urejeno delovati, vse več otrok, predvsem dečkov pa je dejansko izpolnjevalo šolsko obveznost — deklamacija je bila dejanska pravica do šolanja še vedno redkeje priznana.

Kako torej primerno praznovati dvestoletnico šole? Lansko jesen sta učiteljski zbor in Združenje staršev slovenske osnovne šole "F. Milčič-

ki" ob podpori didaktičnega ravnateljstva in šolskega področnega sveta povabila k sodelovanju slovenske organizacije, ki delujejo na tem območju. Tako je bil oblikovan program pobud, ki so se začele v marcu z uspešnim koncertom Kvarteta Glasbene matice in organista Andreja Pegana in se bodo zvrstile do jeseni. Pri pripravah sodelujejo na različne načine ob osnovni šoli F. Milčičski in Združenju staršev še lonjerski otroški vrtec in nižja srednja šola, Kulturno društvo Lonjer—Katinara, Rovte—Kolonkovec in Kolonkovec. Župnijski svet, skavtski vod, kolestarski klub Adria ter podružnica Glasbene matice.

Okrog praznovanja obletnice šole so se tako zbrali vsi, ki v tem kraju leto za letom s svojim zavzetim delom tkejo človeške, družbene in narodnostne vezi, ki jih je burni urbanistični razvoj tega območja tako nasilno trgala. Katinara stoji že od najstarejših časov pomembnem vozlišču med morjem in mestom, Krasom in Bregom. Pomembne spremembe so nastopile že od začetka stoletja, poveljna desetletja pa so povsem spremenila videz in značaj teh krajev. Ob številnih novih družinskih hišicah so nastajali tudi velikistanovanski kompleksi — Altura in Melara, mesto se je razširilo in zajelo večji del zaselkov, zrasla je nova mestna bolnišnica, tod so bile speljane največje prometnice in zlasti nova avtocestna povezava iz pristanišča.

Domačini, slovenska društva in šole so vsa leta pri tem po eni strani želeli ohranjati svojo identiteto s čuvanjem tradicije, po drugi strani

pa so iskali sodobnih vsebin na izzive novega časa in se hoteli tako zoperstaviti družbenemu razkroju in narodnostni asimilaciji. Na ta način so v teh letih v šolah in društvi našli priložnost za srečanje in delovanje tudi posamezniki iz vrst novih priseljencev — slovenski pa tudi italijanski občani, ki bi sicer ostajali v kraju bivanja, npr. v novih stanovanjskih blokih, osamljeni in izrinjeni. Pobude ob dvestoletnici šole želijo biti predvsem izraz teh hotenj slovenske šole in ljudi, torej praznovanje zgodovinskega dogodka kot priložnost za lastno potrditev, za srečanje, za skupna pomembna in prijetna doživetja. V tem duhu je pred desetimi leti potekala tudi proslava ob stodevetdesetletnici, ki je vsem udeležencem pustila lep spomin. Prav na tisto izkušnjo pa so se oprli prireditelji ob letošnjih pripravah.

Osrednja svečana proslava bo v osnovni šoli F. Milčičski na Katinari v nedeljo, 9. junija 1991.

M. I.

darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši:

Ludvik MAVER — Boršt 3.000 lir, Rudi ŽERJAL — Boljunec 307 8.000 lir, Egidia ZOBEC — Boljunec 153 3.000 lir, Vincenz MAVER — Boljunec 8.000 lir, Gizela CAHARIJA — Nabrežina 18.000 lir.

DSL - GORIŠKA FEDERACIJA

Pokrajinsko vodstvo DSL vabi na ustanovni zbor slovenske komponente DSL za Goriško pokrajino:

v torek, 7. maja ob 20.30

v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici

Gost večera bo dr. Emil Milan Pintar, poslanec slovenskega parlamenta in predsednik vlade v senci, ki bo govoril o sedanjem položaju Slovencev in o perspektivah njene osamosvojitve.

SEKCIJA DSL V DOBERDOBU

Enotnost znotraj sekcije poroštvo za nove uspehe

Na prvi redni seji novoizvoljenega odbora Stranke Demokratične Prenove v Doberdobu so člani izvolili tajnika, tajništvo in ostale pomembne funkcije v okviru nove politične grupacije na doberdobskem ozemlju. Za tajnika je bil izvoljen Nordio Gergolet, ki je hkrati tudi odbornik v doberdobski občinski upravi. Bilo je tudi sklenjeno, da mu bosta aktivno pomagala sicer dolgoletni tajnik stranke Karlo Ferletič in Marko Jarc. Za blagajnika je bil potrjen Andrej Jarc. V odboru ni prišlo do politične konfrontacije med tako imenovanimi "Occhettovci" in "Ingrajevci", ki so prisotni v odboru v enakem številu. Član odbora in župan doberdobske občine Mario Lavrenčič je bil uvodoma mnenja, da bo treba čimprej začeti resno z delom predvsem na terenu, ker med bivšimi člani Komunistične partije vlada mnogo nejasnosti.

Z druge strani je novi tajnik Nordio Gergolet, podčrtal dejstvo po enotnosti na doberdobskem ozemlju in dodal vabilo, da bi s skupnim delom premostili logiko političnih frakcij v stranki sami. Marko Jarc pa je izrazil mnenje o izredno kočljivem trenutku v novi stranki, ki se izraža predvsem na pokrajinski in deželni ravni, kjer se razkol med DSL in Komunistično prenovno vedno bolj širi in se medsebojni odnosi nekoliko zaostrujejo. Jarc je mnenja, da bo nujno potrebno poiskati skupno pot, za enotno nastopanje obeh grupacij na občinski ravni, kajti bi stroga delitev nasprotujočih si sil na levici lahko samo škodila občinski enotnosti, ki že nad trideset let uspešno vodi občinsko upravo. Odbor je nato začrtal operativno kratkoročni delovno-politični program, ki bi ga moral izvesti na področju občine do poletnih mesecev.

PARLAMENTARNA DEBATA

Italijanski republiki ni mesta v Evropi dokler ne zaščitijo slovenske manjšine

Tovariš Spetič o programu nove Andreottijeve vlade

Pred poldrugim tednom je demokristijan Giulio Andreotti predstavil parlamentu svoj sedmi kabinet in program vladne koalicije, ki jo sestavljajo KD, PSI, PSDI in PLI. Razprava v zbornici in v senatu je trajala več dni. Vanjo so posegli predstavniki vseh strank. Prvič je v razpravo o vladnem programu samostojno nastopil predstavnik slovenske manjšine, sen. Stojan Spetič. Svoj poseg je v glavnem posvetil narodnostnemu vprašanju v procesu združevanja Evrope, specifični slovenske manjšine in njenega zaščitnega zakona, volilnim reformam ter problematiki izvenevropskih priseljencev v Italiji in italijanskih zdomec v tujem. V svoji repliki je predsednik vlade Andreotti slovenskemu senatorju izjavil, da "v novem evropskem okviru so narodne manjšine bogastvo vsake države in je zato obvezujoče zanimanje za njih", vendar pa — kljub protestom — ni hotel sprejeti jasnejših obvez glede same slovenske manjšine.

V nadaljevanju objavljamo prevod stenografskega zapisa tistega dela Spetičevega govora v senatu, ki je zadeval problematiko narodnih manjšin.

Gospod predsednik, gospodje predstavniki vlade, spoštovani kolegi, do konca zakonodajne dobe manjka leto dni, pa tudi prva leta naslednjega mandata bi morali posvetiti nujnim vprašanjem, ki zadevajo prevzem evropskih odgovornosti za našo državo.

Iz navdušenja "nepozabljivega leta 1989", za katerega se je zdelo, da na stečaj odpira vrata trajnemu obdobju miru, smo naglo prešli k nasprotju, v strah za posledice razkrajanja na Vzhodu. V tem okviru poudarjamo skrb zaradi protislovja med "novim Preporodom", ki skuša ponovno opredeliti vzajemne odnose med narodi ter obnovo njihove državnosti, kar je pogoj za vključitev v ostalo Evropo, ter pojavi zaostrelega nacionalizma, ki jih povzroča silno družbeno nelagodje.

V tem okviru zadobiva tudi vprašanje narodnih manjšin drugačen pomen in razsežnosti.

Dejansko je ni evropske države, kjer bi ne živele mejne narodne manjšine, pa tudi narodi brez domovine, etnični otoki, drobci narodov, ki jih je na ozemlje drugih narodov odvrгла zgodovinska usoda. Če temu dodamo še prisotnost dveh razsejanih narodov (Židov in Ciganov) in novejšje pojave priseljavanja z izvenevropskih držav, potem nam bo jasna dramatičnost, a obenem vzemirljivost izziva naši demokratični kulturi.

To je namreč izziv federalistične Evrope, ki jo pojmuje kot veliko skupnost suverenih in svobodnih narodov, obenem pa gledamo vanjo kakor skozi prosojno zaveso na mozaik odprtih družb iz narodov, mišljenih kot duhovne enote, ki na prostorih kulturne razširjenosti, kjer se medsebojno prekrivajo, ustvarjajo mrežo jezikovno mešanih ozemelj.

Dovolite mi, da priznam utopično upanje, da bo s presejanjem meja v procesu evropskega zedinjevanja izginil tudi pojem narodnih manjšin, saj je tesno povezan prav s pojmom ločnic med narodi. Nadomesti naj ga smisel za srečanje in ozmozo med narodi, ki temelji na prirodni pravici do razvijanja lastne drugačnosti.

To pomeni enako dostojanstvo jezikov, svobodo izražanja in razvijanja lastne narodne kulture, pravico do vzgoje, podporo drugim dejavnostim manjšin in njihovo sodelovanje pri upravljanju družbenega ingos-

podarskega razvoja skupnega nase-litvenega ozemlja.

Tako se sprožijo potencialne singer-gije in premosti obrobno, ki je posledica politik "državne varnosti" iz let hladne vojne.

Mimogrede, še danes poročila o državni varnosti, ki nam jih posreduje vlada, vsebujejo stalno rubriko, posvečeno narodnim manjšinam. In še velja nesmisel, ko nekateri zamenjujejo domoljubje s sprejemanjem asimilacije.

In vendar bi se že zdavnaj morala nehati doba čelnega soočanja, zamer in maščevanj, zastraženih meja, sumljivih skupnosti, nasilnega razlašanja, organizacij "O" in "Gladio", sodno preganjanj duhovnikov, ker so molili v svojem jeziku. Padli so vsi ideološki izgovori o nevarnosti, ki prihaja z Vzhoda...

Zato vas vprašujem, spoštovani predstavniki vlade in kolegi, ali mislite vstopati v Evropo z visoko dvignjeno glavo, potem ko ste podpisali proglose Pentagonale in ko skušate druge učiti osnov demokracije, ne da bi v celoti in častno uresničili 3. in 6. člena ustave tudi za Slovence v Italiji, kakor ste nekako že rešili južnotirolsko vprašanje...

(Spetič je tu prekinil predstavnik južnotirolske ljudske stranke Roland Riz: "Ni še rešeno. Kaj bi dali, da bi zares zaključili...")

Senator Riz, saj sem rekel, da so le "nekako" zaključili...

Pravi škandal je, da v 90. letih omikana država zanikuje istovetnost neke skupnosti in otrokom majhnih goratih dolin in Furlaniji, odreka pravico, da bi se v javni šoli učili svoje materinščine.

O tem priča tudi nedavna homilija videmskega nadškofa msgr. Battistija: "izražam željo, da bi italijanski parlament vendarle odobril zakon o priznanju slovenske manjšine. Priznavam, da so Slovenci v Furlaniji trpeli in priznavam, da videmska cerkev ni bila vedno zvesta Bogu eksodus pri zaščiti dostojanstva in temeljnih pravic slovenske manjšine. Obvezujem se, da bom to storil v bodočnosti z novim duhom..." Prisluhnite mu, predstavniki vlade.

Predsednik ministerskega sveta tokrat ni ponovil obljub o zakonu za zaščito slovenske manjšine in okvirnem normativu o jezikovnih skupnostih. Pred njim so drugim, pa tudi on sam, take obljube ponavljali na bolj ali manj svečan način a jih niso nikoli izpolnili. Minilo je več kot 20 let, odkar je KPI prav tu, v senatu, predložila prvi osnutek zakona za zaščito slovenske manjšine. Ta osnutek smo petkrat predelali in ponovili, vendar brez uspeha, ker ni bilo politične dobre volje. Tudi sedaj je postopek v senatu ustavljen na mrtvem tiru.

Seveda, po desetletjih boja smo dosegli tudi nekaj pozitivnih rezultatov, od novega kazenskega postopnika, ki uvaja manjšinske jezike na sodišča do zadnjega zakona o vračanju poitalijančenih priimkov. Tudi zakon o mednarodnem sodelovanju Furlanije in vzhodnega Veneta vsebuje neke podpore, vendar gre za prehodne rešitve ali pa za ukrepe, ki so postali nujni prav zaradi tega, ker ni bilo organskega normativa. Dejstvo, da nimamo zaščitnega zakona namreč povečuje našo zaskrbljenost za to, kaj nas čaka v bodočem. Slovenska skupnost, ki je sama ustvarila omrežje postojank v obrambo lastne istovetnosti, se čuti sedaj ogroženo, ker se osporavajo že pridobljene pravice in so v nevarnosti že sami temelji njenega obstoja, kot so tisk, glavne ustanove, kulturna in športna združenja.

Nisem se vdal usodi, a sem tudi realist in zato poudarjam: še lahko odobrimo pred koncem mandata zaščitni zakon, ki naj bo rezultat častnega kompromisa, sposobnega narediti konec tako ponižujočemu sporu, pa čeprav imamo na razpolago le deset, morda dvajset tednov parlamentarnega dela. Potrebna je krepka politična volja in pripravljenost vseh parlamentarnih skupin k sodelovanju.

Mislím, da smo že ugotovili, katere so osnove takega kompromisa: svobodna razpoložljivost in gotovost jezikovnih, kulturnih in šolskih pravic, brez "etničnih kletk" Maccanicevega predloga, medtem ko je lahko sprejemljiva njihova različna intenzivnost in postopno uveljavljanje, če do tega pride v organih dejanskega sodelovanja in s soglasjem same manjšine.

Saj ne zahtevamo lune, ko menimo, da bi zaščitni zakon nikakor ne smel zdrkniti pod najnižjo raven, določeno v Londonskem sporazumu iz leta 1954, se pravi v vzdušju vzajemnega nezaupanja in sumničenja, kar je bilo značilno za leta hladne vojne. To je Osimska pogodba sprejela kot jasno pravno obveznost.

Tu ne gre za neko vprašanje dvojezičnosti, ki je kulturni privilegij posameznikov, pač pa enakega dostojanstva in priznanja našega obstoja v pokrajinah Trst, Gorica in Videm. Ni mogoče graditi zakonskih norm na neznanju in nezgodovinskih presodkih.

Tu želim poudariti, da nam država ne more odrekati pravic samo zato, ker so v Trstu in Furlaniji sirote hladne vojne, ki vreščijo in grozijo v prazno. Zaščitne norme morajo sloneti na juridičnih osnovah, sicer bo prevladal zakon džungle.

Spoštovani kolegi, jaz ne obupujem in bom do zadnjega opravljal svojo dolžnost člana parlamenta, ki ga je izrazila slovenska manjšina. Če bo potrebno, bom segel tudi po metodah nenasilnega, toda dovolj hrupnega boja, da bi javnost opozoril na to nezaceljeno rano, za katero trpi italijanska demokracija, medtem ko je vnebovpijoča neobčutljivost oblastvene Palače.

Veste, našim otrokom včasih dopovedujemo, da pozna italijanščina poseben čas — "futuro remoto" —, ki je čas sprejemanja zakona o zaščiti slovenske manjšine v Italiji.

Ali bomo dali kaj upanja tem mladim ljudem, ki itak ne goje velikih nad in bogve kaj ne zaupajo političnemu sistemu?

Jaz vsekakor zaupam v sposobnost in borbenost mojega ljudstva, italijanskih naprednih, laičnih in katoliških sil, ki mimo avtoritarnih skušnjav druge republike stremijo in delajo za uresničitev ustave, porojene v odpornosti, v vrednotah pravičnosti in svobode, na katerih temelji tudi dostojanstvo italijanskega ljudstva.

Veliko se tudi govori o volilnih reformah. Strinjam se s komunističnim predlogom o enodomnem parlamentu in okrepitvi samostojnosti dežel, tudi zato, ker je mogoče rešiti marsikatero vprašanje sožitja med narodnostnimi skupnostmi prav na tej ravni.

Vsekakor mislim, da je koristno, če tudi za bodoče diskusije predlagam, naj bi v morebitno reformo zakona o načinu izvolitve vsedržavnega parlamenta vključili tudi jamstvene mehanizme v korist narodnih manjšin, podobne onim, ki so bili predvideni za izvolitev evropskega parlamenta. (Sledijo pripombe in predlogi v zvezi z vprašanjem neevropskih priseljencev v Italiji in italijanskih zdomec v tujini.)

VPRAŠANJE PRISELJENCEV IZ TRETJEGA SVETA

Berlinski zid na našem Krasu?

Padel je berlinski zid, na njem ni več mrtvih, kot so bili dolga leta. Istočasno pa so ljudje začeli umirati na tisti, ki smo jo nekoliko pompozno imenovali najbolj odprta meja v Evropi. Smrt štirih otrok pred 15—imi dnevi je dramatično odjeknila v vsej državi, toda čeprav zveni cinično, nanjo smo pozabili še pred pogrebom. Kaj drugega nam preostane, ko moramo vsaki dan poslušati in celo doživljati nekaj sto metrov od naše hiše podobne primere? In vendar nam bodo tisti preplašeni pogledi temnih otroških oči ostali v spominu.

Kako si cele družine upajo na pot, za katero vedo, da je zelo nevarna, s tako majhnimi otroci? Morda vsi, ne vedo, da je za priseljenca izredno težko, tudi če si najde delo, da mu oblasti dovolijo pripeljati v Italijo družino. Izpolnjevati mora vrsto pogojev, od stanovanja do gotovega dohodka, ki omogoča dostojno življenje družini. Za delo sposobne mlade moške torej sprejemamo, otroci in žene pa so nezaželjeni. Tako se na pot v zadnjih letih podaja vse več družin, ki želijo ostati združene. Verjetno računajo tudi na to, da se bodo srca Evropejcev, ki tako ljubijo otroke, omehčala.

Našo vest lajša zavest, da ne moremo pomagati vsem, ki so pomoči potrebni. Tamlci, ki so zmrzovali na Krasu, so baje iskali pomoč v raznih hišah, vendar jim niso odprli vrat. Težko je, da bi kdo sprejel v hišo 60 ljudi sredi noči. Vsak najprej pomisli, da so kaki cigani (ne v smislu naroda) ali kaj hujšega, saj smo se v današnji družbi naučili, da v drugemu vidimo sovražnika dokler ni dokazal, da je prijatelj. Kakšno vlogo lahko odigramo domačini v tej tragediji?

Naravno je, da se bojimo ljudi, ki se ponoči sprehajajo po naših

gozdovih in tu pa tam nam odnesejo kak avtomobil. Nevarno zna biti tudi, da nas osumijo, da jim pomagamo čez mejo. Nihče si ne želi, da bi ga enačili z ljudmi, ki izkoriščajo revščino, zato da si prislužijo lahko denarce. Tudi, če sodišče dokaže nedolžnost, sum ostane.

In vendar tiste temne oči gledajo tudi nas. Najprej nas vidijo, ko dosežejo obljubljeni deželo. Naši dedje so na isti način gledali Američane, ko so jih izkrcali z ladij v New Yorku. Prelahko je, da se izgovarjamo, češ kaj lahko mi storimo, ko so problemi tako veliki. Katoliške dobrodelne ustanove imajo že bogato tradicijo pomoči ljudem v stiski, čeprav gre za majhno pomoč, ki lahko doseže le redke srečneže. To je vsekakor eno od področij, kjer se katoliška kultura lahko sreča s tradicijo solidarnosti delavskega gibanja, ki je za nobeno ceno ne smemo izgubiti v individualistični in konzumistični družbi, kakršna je današnja.

Levica pa ima po mojem, mnogo težjo nalogo pred seboj, ki ji katoliški solidarizem doslej ni bil kos. Na to vprašanje mora opozarjati na politični ravni. Evropa lahko postavi vse okrog svojega ozemlja berlinske zidove in bodečo žico, lahko strelja na neljube goste, ne bo se jih pa dolgo ubranila.

Kdo ve, morda bo prihod ljudi z drugačno kulturo celo izboljšal življenje tudi v Evropi. Ne mislim seveda na materialno plat, saj je vsem jasno, da Evropa živi materialno na tako visoki ravni, da je rahločutnejše celo sram pred drugimi. Mislim na razkrajanje vrednot, na širjenje mamil, na umor staršev s ciljem, da si kupimo luksuzen avtomobil.

TČ

KOMUNISTIČNA OBNOVA V ŠPETRU

Pred ustanovitvijo nove KP

Gibanje za komunistično preno-vo gre naglo po izbrani poti k cilju: ponovni ustanovitvi komunistične partije. Prve dni maja bo v Rimu skupščina delegatov, ki predstavljajo 120 tisoč članov prenoviteljskega gibanja. Sklepali bodo o predlogu, da se jeseni skliče ustanovni kongres nove KP v Italiji. Računajo, da se jim bodo medtem pridružili somišljeniki Lucia Magrija in posl. Luciane Castelline, ki sta razočarana zapustila DSL, ter člani DP (proletarska demokracija), saj je ta stranka sklicala junija razpustitveni kongres.

V nedeljo 5. maja bo v rimski športni palači EUR množično zborovanje nove KP, ki se ga bodo udeležili številni komunisti iz naše dežele.

Pri nas se gibanje za obnovo KPI širi tudi med Slovenci. Prej-

šnjega dne so se zbrali slovenski komunisti iz Benečije, katerim so spregovorili arh. Renzo Rucli, Izidor Predan, Gastone Andrian in sen. Stojan Spetič. Srečanja se je udeležilo lepo število mladih tovarišic in tovarišev, čeprav so bili tistega večera zanimivi televizijski prenosi nogometnih tekem. Prenoviteljsko gibanje šteje v Benečiji skoraj toliko članov, kot jih je imela pred tem KPI.

Sestanka v Špetru so se udeležili tudi vodilni slovenski komunisti, kakor Pavel Petričič in Ivo Paljavec, ki so se opredelili za DSL. Prisoten pa je bil tudi tajnik za Benečijo. V razpravi so vsi soglašali, da se moramo - kljub novi razčlenjenosti - vsi skupaj potruditi, da ohranimo enotnost beneških Slovencev in še posebej napredne občinske liste, ki v Benečiji branijo naše pravice.

R. R.

Mestni Jamstveni Odbor
prireja v soboto 11. maja, ob 16.30,
v gledališču Miela v Trstu,

JAVNO ZBOROVANJE

o vprašanju varnosti tržaškega pristanišča
in načrtovanih skladišč plina GPL